

# Τρόποι & Μέσα Πειθούς

## Θεωρία & Ασκήσεις

### Διδακτικοί Στόχοι

Επιδιώκεται ο μαθητής να διακρίνει:

- τους τρόπους πειθούς<sup>1</sup> (επίκληση στη λογική, επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη, επίκληση στο ήθος, επίκληση στην αυθεντία).
- τα μέσα πειθούς (επιχειρήματα, τεκμήρια κ.ά.).

Βιβλίο Μαθητή: σ. 8 & 37-42

Εμφάνιση στις Πανελλαδικές Εξετάσεις: 23/76 (30,26%)

| ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ                                                                                               |                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ΤΡΟΠΟΙ ΠΕΙΘΟΥΣ                                                                                                  | ΜΕΣΑ ΠΕΙΘΟΥΣ                                                                                                      |
| ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΗ ΛΟΓΙΚΗ<br>(ο λόγος εστιάζει στο μήνυμα με σκοπό την απόδειξη μιας θέσης)                           | επιχείρημα & τεκμήριο                                                                                             |
| ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΤΟΥ ΔΕΚΤΗ<br>(ο λόγος εστιάζει στον δέκτη με σκοπό τη διέγερση των συναισθημάτων του)   | περιγραφή, αφήγηση, χιούμορ & ειρωνεία, ποιητική χρήση του λόγου                                                  |
| ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΠΟΜΠΟΥ<br>(ο λόγος εστιάζει στον πομπό με σκοπό την απόδειξη της αξιοπιστίας του)         | (προσπάθεια του πομπού να αποδείξει τη σωφροσύνη του, τον ηθικό του χαρακτήρα, την καλή του πρόθεση)              |
| ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΛΟΥ<br>(ο λόγος εστιάζει στον «αντίπαλο» με σκοπό την απόδειξη της αναξιπιστίας του) | (προσπάθεια του πομπού να αποδείξει την απουσία σωφροσύνης, ηθικού χαρακτήρα, καλής πρόθεσης του «αντιπάλου» του) |
| ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ<br>(ο λόγος εστιάζει σε ένα τρίτο πρόσωπο με σκοπό την αύξηση της αξιοπιστίας του)       | αυθεντικές μαρτυρίες, παροιμίες, γνωμικά, αποφθέγματα, ρητά κτλ.                                                  |

<sup>1</sup> Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη (Ρητορική) οι τρόποι πειθούς είναι τρεις: ο «Λόγος» (επίκληση στη λογική), το «Πάθος» (επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη και το «ἦθος» (επίκληση στο ήθος του πομπού).

## ΑΠΑΝΤΗΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

**[α]** Να βρείτε δύο διαφορετικούς τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην παρακάτω παράγραφο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία αναφορά, για τον κάθε τρόπο, στο κείμενο. [Ημερήσια & Εσπερινά Λύκεια (επαναληπτικές) 2013]

*Παιδεία, κατά τον Πλάτωνα, είναι η «ολκή» και η αγωγή των παιδιών προς τον «ορθό λόγο». Αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα και ευκολότερα με τη συμμετοχή και τη συνεργασία του μαθητευόμενου στο παιδευτικό έργο, επειδή το ενδιαφέρον διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, οι δε νοητικές και ψυχικές δυνάμεις των μετεχόντων σ' αυτόν βρίσκονται σε συνεχή εγρήγορση. Ο μαθητής, συνεπώς, δεν παραμένει παθητικός δέκτης μιας ψυχής μετάδοσης έτοιμων γνώσεων, αλλά και ο ίδιος ζητάει να βρει την αλήθεια, με το να ερευνά, να εξετάζει, να ερωτά και να ελέγχει. Βρίσκεται γενικά σε διαλεκτική μάχη συχνών εναλλαγών επίθεσης και άμυνας, με αποτέλεσμα να σημειώνεται πνευματική ανύψωση και ψυχική καλλιέργεια. Με τον τρόπο αυτό, ο διάλογος αποκτά ένα δραματικό στοιχείο, αφού τα δρώντα πρόσωπα δοκιμάζουν μια διαλεκτική περιπέτεια, ανάλογη με εκείνη των ηρώων της τραγωδίας, η οποία συνίσταται, κατά τον Αριστοτέλη, σε μεταβολή στο αντίθετο των «πραττομένων». Η περιπέτεια των προσώπων του διαλόγου έγκειται στην αμηχανία, στην οποία αυτά περιπίπτουν με τον ειρωνικό Σωκρατικό έλεγχο. Έτσι η παιδεία καθίσταται μια τάση, που διαπερνά όλο τον ανθρώπινο βίο.*

### Ενδεικτική Απάντηση

Δύο τρόποι πειθούς στην παράγραφο είναι:

1. Επίκληση στην αυθεντία («Παιδεία, κατά τον Πλάτωνα, είναι η «ολκή» και η αγωγή των παιδιών προς τον «ορθό λόγο»): Ο συγγραφέας καταγράφει την άποψη του Πλάτωνα για το σκοπό της παιδείας, ώστε να αυξήσει την αξιοπιστία του.
2. Επίκληση στη λογική («Αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα ... επειδή το ενδιαφέρον διατηρείται ... σε συνεχή εγρήγορση»). Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ένα επιχείρημα για να αποδείξει το πώς ο διάλογος συμβάλλει στην επιτυχία του σκοπού της εκπαίδευσης.

**[β]** Να εντοπίσετε τον ισχυρισμό για τον οποίο επιχειρεί να πείσει ο συγγραφέας της παραγράφου και να καταγράψετε τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνει τον στόχο του. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένα χωρία της παραγράφου.

*Γνώρισα και εγώ από νωρίς σχετικά ξένες γλώσσες και φιλολογίες· ταξίδεψα και κατοίκησα στο εξωτερικό, όπου έκαμα και μέρος των σπουδών μου· έχω συγγράψει και μιλήσει δημόσια σε ξένες γλώσσες και είχα έτσι συχνότατα ευκαιρίες να διαπιστώσω και πραχτικά τι αξίζει να κατέχει κανείς ξένες γλώσσες και τα πολλαπλά πλεονεκτήματα που μπορεί να μας εξασφαλίσει η γνώση τους. Γι' αυτό όχι μόνο δεν έχω κατ' αρχήν αντίρρηση, αλλά και θα συμβούλευα εκείνον που μπορεί και το θέλει, να καταγίνει με μια, με δυο ή και με τρεις ακόμη ξένες γλώσσες.*

#### Ενδεικτική Απάντηση

Ο συγγραφέας επιχειρεί να πείσει τον αναγνώστη για τη χρησιμότητα της εκμάθησης ξένων γλωσσών («Γι' αυτό όχι μόνο δεν έχω κατ' αρχήν αντίρρηση ... με δυο ή και με τρεις ακόμη ξένες γλώσσες»). Για να επιτύχει τον στόχο του επικαλείται το ήθος του, καταθέτοντας την προσωπική του εμπειρία από τη χρήση ξένων γλωσσών («Γνώρισα και εγώ..., ταξίδεψα και κατοίκησα στο εξωτερικό..., έχω συγγράψει και μιλήσει δημόσια σε ξένες γλώσσες...»), η οποία καθιστά τον ισχυρισμό του αξιόπιστο.

**[γ]** Ποιος είναι ο κυρίαρχος τρόπος πειθούς στην παράγραφο που ακολουθεί; Πόσο αποτελεσματική κρίνετε τη χρήση από τον συγγραφέα, αν αναλογιστείτε τη θέση για την οποία επιχειρεί να πείσει τον αναγνώστη;

*Οι εντιμότετοι και πρακτικότετοι διευθυντές του Βρετανικού Μουσείου σκέφτηκαν πως είναι κρίμα κι άδικο να μένει «αναξιοποίητη» η μεγάλη και ευάερη αίθουσα που τους χάρισε ο Ντυβήν, και να στέκουν άχρηστα τα μάρμαρα που αγόρασαν απ' τον Έλγιν. Εφ' ω και όπως αποκάλυψε η αγγλική «Guardian» βάλθηκαν να νοικιάζουν όχι μόνο την ελληνική, αλλά και τις ρωμαϊκές και αιγυπτιακές αίθουσες του Μουσείου σε «πλούσια και υπεύθυνα μέλη της βρετανικής κοινωνίας», για να δίνουν εκεί δεξιώσεις, δείπνα, πάρτι και άλλες ψυχαγωγικές και τερψιλαρύγγιες συνάξεις. Και μάλιστα, για να είναι «συμβατοί» με το περιβάλλον, εορταστές και γκαρσόνια (μπορούν να) φοράνε αρχαιοελληνικά, ρωμαϊκά ή αιγυπτιακά κοστούμια, ενώ «κατάλληλη» μουσική άρπας ή απαλής τζαζ από κουαρτέτο εγχόρδων συνοδεύει το φαγοπότη τους. Έτσι, ο καρνάβαλος είναι πλήρης και οι μασκαράδες πανευτυχείς...*

#### Ενδεικτική Απάντηση

Ο κυρίαρχος τρόπος πειθούς στην παράγραφο είναι η επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη. Συγκεκριμένα, ο συγγραφέας ειρωνεύεται τους υπεύθυνους του Βρετανικού Μουσείου («Οι εντιμότετοι και πρακτικότετοι διευθυντές του Βρετανικού

Μουσείου», «είναι κρίμα κι άδικο», «η μεγάλη και ευάερη αίθουσα που τους χάρισε ο Ντυβήν», «οι μασκαράδες πανευτυχείς» κτλ.) για τη διοργάνωση κοινωνικών εκδηλώσεων στις αίθουσες όπου φιλοξενούνται τα γλυπτά του Παρθενώνα. Η επιλογή του αυτή είναι αποτελεσματική, γιατί ειρωνευόμενος του Διευθυντές του απαξιώνει στη συνείδηση των αναγνωστών κι έτσι πείθει τους αναγνώστες για την ανικανότητά τους να «φιλοξενούν» τα γλυπτά και την αναγκαιότητα αυτά να επιστραφούν στην Ελλάδα.

**[δ]** Ποια είναι η θέση για την οποία ο συντάκτης της παρακάτω παραγράφου επιχειρεί να πείσει; Με ποιον τρόπο επιτυγχάνει τον στόχο του; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένα χωρία της παραγράφου. Πόσο αποτελεσματική κρίνετε την επιλογή του με κριτήριο το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει η παράγραφος;

*Ο σύγχρονος άνθρωπος έρχεται αντιμέτωπος με όλο και μεγαλύτερες απαιτήσεις και προκειμένου να αντεπεξέλθει έχει ανάγκη από ποικίλα και αλληλοσυνδεόμενα προσόντα τα οποία θα ανανεώνονται συνεχώς. Το πολιτικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο αλλάζει και προσαρμόζεται στις επιταγές της παγκοσμιοποίησης και της παγκόσμιας οικονομίας των γνώσεων. Η μάθηση λοιπόν δεν μπορεί να περιορίζεται σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή της ζωής του ατόμου και σε ένα καθορισμένο χρόνο, αλλά οφείλει να επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια τη ζωής του.*

#### Ενδεικτική Απάντηση

Ο συντάκτης της παραγράφου επιχειρεί να αποδείξει την αναγκαιότητα της διά βίου μάθησης στον σύγχρονο κόσμο («Η μάθηση λοιπόν ... της ζωής του»). Για την επιτυχία του στόχου του επικαλείται τη λογική. Το επιχείρημά του ξεκινά από τη γενική διαπίστωση πως ο σύγχρονος άνθρωπος έχει ανάγκη από πλήθος προσόντων («Ο σύγχρονος άνθρωπος ... θα ανανεώνονται συνεχώς») η οποία επιβεβαιώνεται από το εμπειρικό δεδομένο που αφορά την παγκοσμιοποίησης της κοινωνίας και της οικονομίας («Το πολιτικό ... οικονομίας των γνώσεων»). Ο τρόπος πειθούς κρίνεται ως αποτελεσματικός, αν αναλογιστεί κανείς πως η παράγραφος ανήκει σε ένα επιστημονικό κείμενο (βλ. ειδική ορολογία, απρόσωπο ύφος), το οποίο στοχεύει στη λογική απόδειξη των απόψεων του συγγραφέα.

## ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

**[α]** Ποιοι τρόποι πειθούς χρησιμοποιούνται στο παρακάτω απόσπασμα; Να γράψετε από ένα παράδειγμα. [Ομογενείς 2002]

*Συγκεκριμένα, ως προς το νερό και την υγιεινή, αποφασίστηκε, έως το έτος 2015, να αυξηθεί στο διπλάσιο ο αριθμός των ατόμων που έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό και σε στοιχειώδη μέσα υγιεινής. Σήμερα ο αριθμός των ατόμων που δεν έχουν πρόσβαση στα βασικά αυτά μέσα ανέρχεται στα 2 δισεκατομμύρια., δηλαδή περίπου το ένα τρίτο του συνολικού πληθυσμού της Γης. Οι κυβερνήσεις δεσμεύτηκαν να παρουσιάσουν σχετικά προγράμματα δράσης έως το 2005.*

*Όπως υπογραμμίστηκε στη σύνοδο, η πρόσβαση στα στοιχειώδη μέσα υγιεινής θα σήμαινε σημαντική μείωση του αριθμού των θανάτων από χολέρα και άλλες ασθένειες. Υπολογίζεται ότι κατά τη διάρκεια των εννέα ημερών της παγκόσμιας συνόδου, 50.000 παιδιά πέθαναν από ασθένειες που σχετίζονται με την έλλειψη των αναγκαίων μέσων υγιεινής.*

**[β]** Ποιους τρόπους και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας σε αυτό το απόσπασμα του κειμένου; Να δώσετε ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση. (Ημερήσια Λύκεια 2003, Β3)

*Θα έπρεπε, ακόμα, από εδώ και εμπρός οι άνθρωποι (μιλάω για τις πλούσιες χώρες) να δεχτούν ένα αξιοπρεπές αλλά λιτό βιοτικό επίπεδο και να παραιτηθούν από την ιδέα ότι ο κεντρικός στόχος της ζωής τους είναι να αυξάνεται η κατανάλωσή τους κατά 2 με 3% το χρόνο. Για να το δεχτούν αυτό, θα έπρεπε κάτι άλλο να δίνει νόημα στη ζωή τους. Αυτό το άλλο είναι η ανάπτυξη των ανθρώπων αντί για την ανάπτυξη των σκουπιδοπροϊόντων.*

*Η ανάπτυξη, βέβαια, των ανθρώπων αντί για την ανάπτυξη των σκουπιδοπροϊόντων θα απαιτούσε μιαν άλλη οργάνωση της εργασίας, η οποία θα έπρεπε να παύσει να είναι αγγαρεία και να γίνει πεδίο προβολής των ικανοτήτων του ανθρώπου· μιαν αληθινή δημοκρατία που θα συνεπαγόταν τη συμμετοχή όλων στη λήψη των αποφάσεων· μιαν άλλη οργάνωση παιδείας, ώστε να διαπλάθονται πολίτες ικανοί «να άρχουν και να άρχονται βάσει των νόμων» σύμφωνα με τη θαυμάσια έκφραση του Αριστοτέλη.*

**[γ]** Με ποιον τρόπο και με ποια μέσα πειθούς ο συγγραφέας τεκμηριώνει τις απόψεις του στην παραπάνω παράγραφο; [Ομογενείς 2004]

*Η ενότητα του πολιτισμού, αντίθετα με την ενότητα στην πολιτική οργάνωση, δεν απαιτεί να είμαστε όλοι αφοσιωμένοι σε μια και μόνη αρχή: εννοείται ότι θα υπάρξει ποικιλία από αρχές. Είναι λαθεμένη η άποψη ότι το μοναδικό καθήκον που έχει το άτομο είναι το καθήκον απέναντι στο Κράτος· είναι ασύλληπτο να υποστηρίζει κανείς ότι το υπέρτατο καθήκον όλων των ατόμων θα 'πρεπε να είναι απέναντι σ' ένα Υπερ-Κράτος. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα για το τι εννοώ λέγοντας ποικιλία από αρχές. Κανένα πανεπιστήμιο δε θα έπρεπε να είναι μονάχα ένα εθνικό ίδρυμα, ακόμη κι αν επιχορηγείται από το κράτος. Τα πανεπιστήμια της Ευρώπης θα έπρεπε να έχουν κοινά ιδεώδη, θα έπρεπε να έχουν κοινές υποχρεώσεις μεταξύ τους. Θα έπρεπε να είναι ανεξάρτητα από τις κυβερνήσεις των χωρών όπου βρίσκονται. Δε θα έπρεπε να είναι ιδρύματα για την εκπαίδευση στελεχών μιας επιδέξιας γραφειοκρατίας, ή για την κατάρτιση επιστημόνων με σκοπό να ξεπεράσουν τους επιστήμονες του εξωτερικού· θα έπρεπε να φροντίζουν για τη διατήρηση της μάθησης, για την αναζήτηση της αλήθειας και -στο μέτρο που οι άνθρωποι είναι ικανοί γι' αυτό- για την επίτευξη σοφίας.*

**[δ]** Να εντοπίσετε στο παρακάτω απόσπασμα δύο μέσα πειθούς που έχουν ως στόχο τη στήριξη των απόψεων του συγγραφέα. [Εσπερινά (επαναληπτικές) 2005]

*Υπήρξε εποχή κατά την οποία η σημασία της επιστήμης για το μέσο άνθρωπο ήταν τεράστια και η επιστήμη ήταν αξιοσέβαστη. Κατά τη διάρκεια του περασμένου αιώνα, οι πρόοδοι της επιστήμης στη διατροφή, στη δημόσια υγεία και στην ιατρική βοήθησαν στο να αυξηθεί το προσδόκιμο όριο επιβίωσης στις δυτικές κοινωνίες κατά 30 χρόνια (χονδρικά από τα 50 στα 80 χρόνια). Δεν είναι απορίας άξιον το ότι από το 1950 ως το 1990 ο πληθυσμός της Γης υπερδιπλασιάστηκε φτάνοντας τα 6 δισεκατομμύρια.*

*Η αποκωδικοποίηση, εξάλλου, του ανθρώπινου γονιδιώματος οδήγησε τους βιολόγους σε καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο δουλεύει ο ανθρώπινος οργανισμός και δημιούργησε νέες ελπίδες για την αντιμετώπιση ασθενειών που παραμένουν αθεράπευτες, όπως είναι ο καρκίνος και ο διαβήτης. Αντιστοίχως, οι φυσικοί ανέπτυξαν την ψηφιακή τεχνολογία, έκαναν υποατομικές ανακαλύψεις και έστειλαν τον άνθρωπο στο φεγγάρι, ενώ ταυτόχρονα δημιούργησαν την υποδομή για την παρατήρηση των πλανητών. «Για πολλούς ανθρώπους η ζωή έγινε ευκολότερη σε πολλά επίπεδα» αναφέρει ο James Watson.*

**[ε]** Στην παράγραφο που ακολουθεί να διερευνήσετε: α. Ποιον τρόπο πειθούς επιστρατεύει ο συγγραφέας; β. Ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση. [Ημερήσια 2006]

*Η μεγάλη αντοχή του πνευματικού δημιουργού γεννιέται και συντηρείται, κατά κύριο λόγο, από την ψυχή του. Η φλογερή αγάπη προς το έργο του*

και η πίστη η αδιάσειστη στον προορισμό αυτού του έργου είναι οι μεγάλες πηγές της δύναμής του. Αυτές δεν τον αφήνουν (και στην περίπτωση ακόμη της κλονισμένης υγείας) να λυγίσει. Ο άνθρωπος που αγαπάει και πιστεύει αυτό που κάνει, ζει όρθιος με την ψυχή του. Αυτή τον διατηρεί ακμαίο, νέο, δροσερό. Και επειδή την αγάπη και την πίστη τη βρίσκει μόνο εκείνος που με ορισμένη πνευματική τοποθέτηση δίνει περιεχόμενο, πρόγραμμα, νόημα στη ζωή του, και δικαίωση του μόχθου του θεωρεί την εκτέλεση αυτού του προγράμματος (την «πλήρωση του νοήματος» της ζωής), η πνευματική τοποθέτηση είναι, σε τελευταίαν ανάλυση, το στοιχείο που τροφοδοτεί την αντοχή του δημιουργού (απέναντι στη φθορά που φέρνει ο κάματος, αλλά και απέναντι στους κλυδωνισμούς της ζωής, στο φυσικό και στον ηθικό «πόνον»). Ο κοινός άνθρωπος που δεν είναι κατά τον ίδιο τρόπο τοποθετημένος, εύκολα εξαντλείται και καταρρέει όταν χτυπηθεί από ένα ανεπάντεχο δεινό ή όταν η υπέρμετρη δουλειά αρχίσει να φθείρει την υγεία του. Ο πνευματικά τοποθετημένος δημιουργός δεν γκρεμίζεται εύκολα ούτε από τη νόσο, ούτε από τα γερατειά, ούτε από τις απογοητεύσεις και τα πένθη, τα ατυχήματα της ζωής, και όπως ο πολυάσχολος και προκομμένος άνθρωπος δεν «ευκαιρεί», καθώς λέμε, ν' αρρωστήσει, έτσι κι αυτός, με την προσήλωσή του στο νόημα που έχει δώσει στη ζωή του, δεν «ευκαιρεί» ούτε τον κόπο να αισθανθεί ούτε τη φθορά -και φτάνει στο τέρμα του βίου σαν τον αθλητή που πέφτει επιτέλους για να αναπαυθεί στη χαρά της νίκης.

**[στ]** Με ποιον τρόπο και με ποια μέσα πειθούς ο συγγραφέας τεκμηριώνει τις απόψεις του στην παράγραφο αυτή του κειμένου; [Ομογενείς 2006]

Αν θέλουμε σήμερα να οδηγήσουμε σωστά τους νέους, πρέπει να τους μάθουμε πώς θα είναι υποχρεωμένοι να ζήσουν μέσα σ' ένα εξαιρετικά κινητό σύμπαν. Οι παλιότεροι μπορεί να αισθανθούν την επιτάχυνση του ιστορικού γίνεσθαι, συγκρίνοντας τα νιάτα τους με την ωριμότητά τους. Οι νέοι αυτή την επιτάχυνση την αισθάνονται σαν αθεράπευτη και ασταμάτητη ανησυχία. Δεν έχουν καμιά εγγύηση για το μέλλον, που το προβλέπουν γεμάτο κινδύνους. Και γι' αυτό επιθυμούν ν' αποκτήσουν χωρίς αργοπορία όσα πράγματα θεωρούν αξιόλογα. [...] Εκείνο που ήταν βέβαιο άλλοτε δεν είναι πια βέβαιο τώρα. Κι ενώ άλλοτε μπορούσαμε να στηρίξουμε την παιδεία μας στην παράδοση, τώρα η παράδοση αποδειχνεται ολοένα και περισσότερο ανίκανη να καλύψει την έκταση των παιδευτικών αναγκών. Χρειάζεται λοιπόν κάποιος μετασχηματισμός. Κι ανάμεσα στ' άλλα ο μετασχηματισμός αυτός πρέπει να βασισθεί στην περιοδική και συχνή μετεκπαίδευση. Όποιος σπουδάζει μια επιστήμη είναι ανάγκη να νιώσει, πως, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, θα είναι αναγκασμένος να τη σπουδάζει παντοτεινά, ν' ανανεώνει τις γνώσεις του, να συμπληρώνει τα κενά που έχει αφήσει η πρώτη του μαθητεία ή τα κενά που σχηματίζονται στο αναμεταξύ από την άρση δεδομένων, που έπαυσαν πια να ισχύουν. Έτσι θα δημιουργηθεί ένας καινούριος τύπος ανθρώπου.

**[ζ]** Να εντοπίσετε στο απόσπασμα και να καταγράψετε δύο τεκμήρια τα οποία λειτουργούν ως μέσα πειθούς. (Ομογενείς 2008, B2)

*Ίσως συντελείται πάλι μια τέτοια συναρμογή των πνευματικών προσπαθειών των λαών της Ευρώπης. Υπάρχουν αγγέλματα μέσ' στον αέρα αυτής της στιγμής. Την ίδια αλλαγή των βαθύτερων ρυθμών της ζωής προκάλεσε ο πόλεμος σ' όλη την ήπειρο, τους ίδιους κλονισμούς στις ψυχές των λαών. Οι σάλιοι του μεταπολέμου διατηρούν αυτήν την κοινότητα των ψυχικών διαθέσεων και η σύγχρονη ζωή ανακατώνει τους λαούς, τους βοηθεί να καταλάβουν καλύτερα ο ένας τον άλλον, να διακρίνουν τα κοινά σημεία τους, να αποκτήσουν συνείδηση των δεσμών τους. Όμοια προβλήματα τυραννούν τα πνεύματα στο Παρίσι, στη Λόντρα, στο Βερολίνο. Η Ευρώπη σήμερα [...] έχει κοινές ανησυχίες. Η γενεά που ανατράφηκε μέσ' στο καμίνι του πολέμου κι αρχίζει σήμερα τη ζωή της, αισθάνεται τον κόσμο με τον ίδιο τρόπο σ' όλες τις χώρες της Ευρώπης, στρέφει τις έρευνές της προς τις ίδιες κατευθύνσεις, επικαλείται τους ίδιους ποιητές: Ντοστογιέβσκυ, Νίτσε, Προυστ, Γκίτε, Shaw...*

**[η]** Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τα τεκμήρια τα οποία λειτουργούν ως μέσα πειθούς στις δύο αυτές παραγράφους του κειμένου. (Ομογενείς 2009, B2)

*Η τεχνολογία είναι η ελπίδα και η ευκαιρία μας για να δημιουργήσουμε έναν κόσμο ανθρώπινο. Αλλά, αυτός ο κόσμος είναι λάθος να πιστεύουμε ότι μπορεί να δημιουργηθεί μονάχα μέσω της τεχνικής. Δεν είναι υπεύθυνη η τεχνολογία γιατί σήμερα η Πυρηνική Ενέργεια χρησιμοποιείται, κύρια, για πολεμικούς εξοπλισμούς ούτε γιατί οι ετήσιες παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες ξεπερνάνε τα 300 δισεκ. δολάρια, όταν ο ετήσιος προϋπολογισμός της UNESCO μόλις φτάνει τα 80 δισεκ. δολάρια. (Και όσο περισσότερο μιλάνε για αφοπλισμό, τόσο περισσότερο τελειοποιούν τα όπλα...)*

*Αυτή η σύγκριση αποδεικνύει την τεράστια προσπάθεια που γίνεται σήμερα για την ανάπτυξη των μέσων καταστροφής σε αντίθεση με την αδιαφορία που υπάρχει για την προαγωγή της παιδείας, του πολιτισμού και της επιστήμης. Και πολύ περισσότερο, όταν λογαριάζουμε ότι οι τρομακτικές αυτές δαπάνες γίνονται για πολεμικό εξοπλισμό, τη στιγμή που το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της γης ζει σε ένδεια. Λέγεται ότι αν διέθεταν το 10% του ποσού των πολεμικών εξοπλισμών για τη βοήθεια και ανάπτυξη προβληματικών περιοχών, θα είχαμε ριζική αλλαγή στο πρόβλημα της ένδειας και τουλάχιστον δε θα πέθαιναν άνθρωποι από πείνα.*

**[θ]** Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς, εκτός των άλλων, και την επίκληση στην αυθεντία. Να εντοπίσετε δύο περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία. [Ημερήσιο 2007]

Το αναπόφευκτο ατόπημα του ανθρωπισμού είναι η διολίσθησή του στον ατομικισμό. Ο Humanismus (ανθρωπισμός, ουμανισμός) κατάντησε Individualismus (ατομικισμός). Λέμε άνθρωπος και εννοούμε άτομο. Μιλούμε για τον πολίτη και έχουμε στον νου τον ιδιώτη. Αναφερόμαστε στον εαυτό μας και εξυπονούμε το εγώ μας σε τέτοιο βαθμό, ώστε να λησμονούμε τον άλλο που συνυπάρχει μαζί μας και το όλον μέσα στο οποίο συνανήκει το εγώ μας μαζί με καθένα άλλο του. Οι λογοτέχνες προφήτευαν από τον προπερασμένο αιώνα ήδη: «Όλοι στον αιώνα μας χώρισαν και γίνανε μονάδες, ο καθένας αποτραβιέται στη μοναξιά του, ο καθένας απομακρύνεται απ' τον άλλον, κρύβεται και κρύβει το έχει του και καταλήγει ν' απωθεί τους ομοίους του και ν' απωθείται απ' αυτούς» (Ντοστογιέφσκι).

Για να υπερβεί ο ανθρωπισμός την κρίση του απαιτείται να προβεί σε μια μόνο σωτήρια πρωτοβουλία: να αποποιηθεί τον ατομικισμό. Για να μιλήσουμε με την γλώσσα των ποιητών μας: «Το καίριο στη ζωή αυτή κείται πήραν του ατόμου. Με τη διαφορά ότι, αν δεν ολοκληρωθεί κανείς ως άτομο -κι όλα συνωμοτούν στην εποχή μας γι' αυτό- αδυνατεί να το υπερβεί» (Ελύτης). Ο ανθρωπισμός χρειάζεται, αλλά δεν αρκεί έτσι όπως κατάντησε, δηλαδή σαν ατομικισμός. Απαιτείται ο ανθρωπισμός και περιττεύει ο ατομικισμός. Είναι επιτακτική ανάγκη των καιρών μας να περάσουμε από την εξατομίκευση του ανθρώπου στον εξανθρωπισμό του ατόμου. Με δυο λόγια, πρέπει να απελευθερώσουμε τον ανθρωπισμό από τον ατομικισμό. Όταν ο άνθρωπος αυτοπεριορίζεται στο άτομο, τότε αυτοχειριάζεται υπαρξιακά. Ο ατομικισμός είναι το καρκίνωμα του ανθρωπισμού.

[1] Να εντοπίσετε στο απόσπασμα και να καταγράψετε δύο τεκμήρια τα οποία λειτουργούν ως μέσα πειθούς. [Ομογενείς 2008]

Ίσως συντελείται πάλι μια τέτοια συναρμογή των πνευματικών προσπαθειών των λαών της Ευρώπης. Υπάρχουν αγγέλματα μέσ' στον αέρα αυτής της στιγμής. Την ίδια αλλαγή των βαθύτερων ρυθμών της ζωής προκάλεσε ο πόλεμος σ' όλη την ήπειρο, τους ίδιους κλονισμούς στις ψυχές των λαών. Οι σάλιοι του μεταπολέμου διατηρούν αυτήν την κοινότητα των ψυχικών διαθέσεων και η σύγχρονη ζωή ανακατώνει τους λαούς, τους βοηθεί να καταλάβουν καλύτερα ο ένας τον άλλον, να διακρίνουν τα κοινά σημεία τους, να αποκτήσουν συνείδηση των δεσμών τους. Όμοια προβλήματα τυραννούν τα πνεύματα στο Παρίσι, στη Λόντρα, στο Βερολίνο. Η Ευρώπη σήμερα [...] έχει κοινές ανησυχίες. Η γενεά που ανατράφηκε μέσ' στο καμίνι του πολέμου κι αρχίζει σήμερα τη ζωή της, αισθάνεται τον κόσμο με τον ίδιο τρόπο σ' όλες τις χώρες της Ευρώπης, στρέφει τις έρευνές της προς τις ίδιες κατευθύνσεις, επικαλείται τους ίδιους ποιητές: Ντοστογιέφσκι, Νίτσε, Προυστ, Γκίτε, Σάου...

**[ια]** Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς και την επίκληση στην αυθεντία. Να εντοπίσετε το συγκεκριμένο τρόπο πειθούς στο κείμενο και να αιτιολογήσετε τη χρήση του. [Ημερήσιο 2009]

*Υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύουμε πως ο πολιτισμός μας έχει παρεκκλίνει, αν δεν έχει πάρει ολότελα στραβό δρόμο κάτω από την επιδραση σκοτεινών εκμεταλλευτών. Μόνη ελπίδα να διορθωθεί η πορεία του, όσο θα είναι ακόμα καιρός, το βιβλίο. Ο Βολταίρος είχε πει κάποτε πως τον κόσμο τον κυβερνάνε τα βιβλία. Σήμερα πρέπει ένας άλλος λόγος, ακόμα πιο κρίσιμος, να ειπωθεί: Πως ο κόσμος, αν σωθεί, θα το χρωστάει στο βιβλίο. Γιατί αυτό το γκόλφι της ανθρωπιάς έχει τη δύναμη να ξορκίζει τα δαιμόνια, να εξυγιαίνει την ατμόσφαιρα, να οπλίζει τη λυτρωτική φαντασία, να ξυπνάει την αυτογνωσία, ν' ανάβει το μάτι, να στυλώνει το φρόνημα, να ψυχώνει το χέρι. Η μάχη του ανθρώπου δεν θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο.*

**[ιβ]** Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τα τεκμήρια τα οποία λειτουργούν ως μέσα πειθούς στην τέταρτη και πέμπτη παράγραφο του κειμένου («Η τεχνολογία είναι η ελπίδα και η ευκαιρία μας ... άνθρωποι από πείνα.»). [Ομογενείς 2009]

*Η τεχνολογία είναι η ελπίδα και η ευκαιρία μας για να δημιουργήσουμε έναν κόσμο ανθρώπινο. Αλλά, αυτός ο κόσμος είναι λάθος να πιστεύουμε ότι μπορεί να δημιουργηθεί μονάχα μέσω της τεχνικής. Δεν είναι υπεύθυνη η τεχνολογία γιατί σήμερα η Πυρηνική Ενέργεια χρησιμοποιείται, κύρια, για πολεμικούς εξοπλισμούς ούτε γιατί οι ετήσιες παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες ξεπερνάνε τα 300 δισεκ. δολάρια, όταν ο ετήσιος προϋπολογισμός της UNESCO μόλις φτάνει τα 80 δισεκ. δολάρια. (Και όσο περισσότερο μιλάνε για αφοπλισμό, τόσο περισσότερο τελειοποιούν τα όπλα...)*

*Αυτή η σύγκριση αποδεικνύει την τεράστια προσπάθεια που γίνεται σήμερα για την ανάπτυξη των μέσων καταστροφής σε αντίθεση με την αδιαφορία που υπάρχει για την προαγωγή της παιδείας, του πολιτισμού και της επιστήμης. Και πολύ περισσότερο, όταν λογαριάζουμε ότι οι τρομακτικές αυτές δαπάνες γίνονται για πολεμικό εξοπλισμό, τη στιγμή που το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της γης ζει σε ένδεια. Λέγεται ότι αν διέθεταν το 10% του ποσού των πολεμικών εξοπλισμών για τη βοήθεια και ανάπτυξη προβληματικών περιοχών, θα είχαμε ριζική αλλαγή στο πρόβλημα της ένδειας και τουλάχιστον δε θα πέθαιναν άνθρωποι από πείνα.*

**[ιγ]** Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο (2) περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία. [Ημερήσιο (επαναληπτικές) 2009]

Κάθε γλώσσα είναι καθρέφτισμα της νοοτροπίας και της ηθοτροπίας των ανθρώπων του οικείου λαού, αλλά και στοιχείο έκδηλο της διαφοριστικής του από τους «ξένους» λαούς ιδιοσυστασίας του. Είναι όμως και παιδαγωγός των ανθρώπων κάθε λαού η εθνική του γλώσσα, καθώς με την εκμάθηση και χρήση της η κάθε γενεά του εμβαπτίζεται κάπως στον πολιτισμό, τον δημιουργημένο από τις προηγούμενες γενεές του. Αποτελεί άρα για κάθε λαό η γλώσσα του κύριο πνευματικό αγαθό του. Και είναι πρώτιστο καθήκον των συγγραφέων και των δημοσιογράφων, ως υπεύθυνων για τη διαφύλαξη του εθνικού αυτού πλούτου η αδιάλειπτη μέριμνα προς ανεπιτήδευτη καλλιέργεια, με ορθή χρήση των λέξεων και άψογη τήρηση των κανόνων της γραμματικής, της φιλοσοφικής αυτής νομοθεσίας της γλώσσας. Και αυτό ισχύει κατ' εξοχήν, όταν πρόκειται για την υπό διάπλωση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα, την δίκαια υμνημένη στην αρχαία μορφή της από τον Gibbon, ως «μουσικώτατη και γονιμώτατη γλώσσα...» και από τον Παλαμά [...] με στίχους του ποιήματος «Ασκραίος»: «τα λόγια της ευφραίνουν / των αηδονιών τα ονείρατα και των περιστεριών / και τους αλαφροΐσκιωτους μαγεύουν». Εξ άλλου, την ευλαβική φροντίδα για τη γλώσσα παραγγέλλει ο Διονύσιος Σολωμός, ο εμπνευσμένος αυτός αλαφροΐσκιωτος, με τη δήλωσή του «Μήγαρις έχω άλλο στο νου, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;».

**[1δ]** Να εντοπίσετε και να γράψετε στο τετράδιό σας την επίκληση στην αυθεντία που υπάρχει σε αυτή την παράγραφο του κειμένου. [Ομογενείς 2010]

Τα άχρηστα δώρα παραχώθηκαν στα ντουλάπια, στα συρτάρια. Η κατάχρηση αγαθών έχασε πια τον επείγοντα χαρακτήρα της, το ίδιο και ο στολισμός. Οι κάρτες, η διακόσμηση, όλα περισσεύουν. Αυτή είναι, σε όλη της τη μεγαλοπρέπεια, «η απώλεια των γιορτών», σύμφωνα με τον οικονομολόγο Τζόελ Βάλντφογκελ. Η άποψή του, ότι κάθε χρόνο ξοδεύουμε περισσότερα χρήματα για δώρα απ' όσο πιστεύουν οι παραλήπτες τους, αποδεικνύει την υπεραξία των δώρων και των γιορτών. Σύμφωνα με την άποψή του, οι ηλικιωμένοι ψωνίζουν άχρηστα, ακριβά δώρα στους νεότερους, επειδή έχουν χάσει την επαφή τους με τις ανάγκες της νέας γενιάς. Αλλά και τα ζευγάρια που ζουν μαζί χρόνια αγοράζουν δώρα κοινής προσδοκίας, όχι αυταπάρησης.

**[1ε]** Ποιον τρόπο και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην παράγραφο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. [ΕΠΑΛ 2011]

Στη διάρκεια της παρουσίας του στη Γη, ο άνθρωπος θεώρησε το φυσικό περιβάλλον ως εχθρό που έπρεπε να υποτάξει, ως υπηρέτη που μπορούσε να χρησιμοποιήσει και ως τροφοδότη από τον οποίο εξαρτιόταν η επιβίωσή του. Έτσι, διαδοχικές γενιές ανθρώπων ασχολήθηκαν με την τιθάσευση ορισμένων στοιχείων της φύσης, την προστασία από πλημμύρες, την αποξήρανση ελών, την εκχέρωση δασών κ.ο.κ. [...]. Σε

ορισμένους πολιτισμούς, όπως σε εκείνους των δυτικών χωρών, ο άνθρωπος ανέπτυξε μια εγωκεντρική νοοτροπία για το φυσικό περιβάλλον και, αντί να θεωρεί τον εαυτό του μέρος του περιβάλλοντος, πίστεψε ότι αυτός υπερέχει από όλα τα άλλα πλάσματα της Δημιουργίας και ότι η υπόλοιπη φύση έχει δημιουργηθεί για τη δική του χρήση και απόλαυση. [...]

**[ιστ]** Να βρείτε τους δύο τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας σε αυτή την παράγραφο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία αναφορά για κάθε τρόπο. [(Ημερήσιο 2012)]

*Ιδού η απαρχή της προσπάθειας για γνώση και για αυτογνωσία, ιδού το πρώτο ερωτηματικό, το για πάντα αναπάντητο, ιδού η αυγή του μυστηρίου που οδήγησε τον άνθρωπο να γίνει πλάστης αθάνατου έργου, δημιουργός δηλαδή θεών. Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο πριν ανακαλύψει τον τέλειο άνθρωπο. Το συντροφικό συναπάντημα του ανθρώπου με τους θεούς διδάσκει η αρχαία αισθητική, στην προσπάθειά της να αιχμαλωτίσει την τέλεια μορφή την πάντα μετέωρη και πάντα τεταμένη προς μια ιδεατή πληρότητα, προς ένα αέναο γίγνεσθαι. Να γιατί η αρχαία τέχνη θα μένει πάντα πρωτοποριακά επίκαιρη και ζωντανή: είναι η τέχνη πυξίδα και σταθερός προσανατολισμός, αυτή που δεν γνώρισε αμηχανίες και αγνοεί τα αδιέξοδα, γι' αυτό και εμπνέει κάθε αναγέννηση, γι' αυτό και μένει η βάση κάθε πνευματικής παλιννόστησης προς το ουσιώδες, δηλαδή τη δημιουργία ελευθερίας.*

**[ιζ]** Ποιον τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην παράγραφο; (ΕΠΑΛ 2012)

*Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι οι αρχαίοι Έλληνες με την ίδια λέξη, τη διεθνή σήμερα λέξη «λόγος», ονόμαζαν τη σκέψη και την ομιλία. Και τα δύο πάνε μαζί, όπως αναφέρει ο Πλάτωνας στο έργο του «Σοφιστής».*

**[ιη]** Να βρείτε τον κυρίαρχο τρόπο πειθούς στην παράγραφο καθώς και ένα μέσο πειθούς που τον υποστηρίζει. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. [Ομογενείς 2013]

*Η σχολική αποτυχία δε συνεπάγεται απαραίτητα αποτυχία και στη ζωή. Αρκετοί «κακοί» μαθητές κερδίζουν αξιοπρεπώς τα προς το ζην, παντρεύονται, αποκτούν παιδιά και θεωρούν τον εαυτό τους ευτυχισμένο. Αντίθετα, ορισμένοι «καλοί» μαθητές καταλήγουν να έχουν μια δυστυχισμένη ζωή. Η παραπάνω διαπίστωση ας μην ερμηνευθεί ως υποτίμηση της σχολικής επιτυχίας, αλλά ως μια προσπάθεια για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας, η οποία δεν οδηγεί απαραίτητα στην εγκληματι-*

κόττητα, στα ναρκωτικά ή στην ανεργία. Σε αρκετές περιπτώσεις, παρά τη σχολική επιτυχία, συναισθηματικές ή κοινωνικές δυσκολίες εμποδίζουν ορισμένους να χρησιμοποιήσουν τα διπλώματα ή τις γνώσεις τους. Οι άνθρωποι αναζητούν την ικανοποίηση και την ευχαρίστηση στη ζωή τους, ενώ προσπαθούν να αποφύγουν τον πόνο και τη δυστυχία. Η πραγματικότητα της κάθε εποχής παρεμβαίνει άλλοτε διευκολύνοντας και άλλοτε εμποδίζοντας την προσπάθεια του ανθρώπου να είναι ευτυχής. Οι ανθρώπινες σχέσεις είναι πολύπλοκες και συχνά επιφυλάσσουν απογοητεύσεις και οδύνη. Η επιλογή της απομόνωσης, δηλαδή η απομάκρυνση από τους άλλους, ως μια προστασία από τον πόνο που προκαλείται από τις ανθρώπινες σχέσεις, δεν οδηγεί παρά μόνο στην «ευτυχία» της ησυχίας.

**[ιθ]** Ο συγγραφέας στην παράγραφο χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την επίκληση στη λογική. Να εντοπίσετε τα μέσα πειθούς στην παράγραφο αυτή. [ΕΠΑΛ 2013]

*Όπου κι αν γυρίσει κανένας σήμερα το βλέμμα του, έστω και για μια στιγμή, δεν μπορεί παρά να πέσει το μάτι του επάνω στη διαφήμιση, κι όπου δεν τη βλέπει ακόμη, την ακούει.[...] Εφημερίδες, περιοδικά εικονογραφημένα και μη, δρόμοι, σιδηροδρομικοί σταθμοί, γραφεία ταξιδίων, μετώπες σπιτιών, μανδρότοιχων είναι πλημμυρισμένα από διαφήμιση, από χαρτιά, εικόνες, κείμενα, χρώματα κλπ., πράγματα διαφήμισης. Είναι ένα φαινόμενο του βιομηχανικού πνεύματος και της προόδου του τεχνικού πολιτισμού, που έχει διαποτίσει το συνειδητό, όσο και το υποσυνείδητο του ψυχικού κόσμου μας.[...]*

**[κ]** Να βρείτε τον κυρίαρχο τρόπο πειθούς στην παράγραφο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. [Ομογενείς 2014]

*Με ευχάριστη έκπληξη ανακαλύπτω χάρη σε εσάς πως είμαι ένας επιτυχημένος και, για να κυριολεκτήσω, πως με θεωρείτε σεις οι νέοι σαν επιτυχημένο. Ωστόσο, αναρωτιέμαι ποιος είναι πραγματικά ο φτασμένος, ο επιτυχημένος άνθρωπος στη ζωή. Και αυτή τη στιγμή μου έρχεται στον νου το ερώτημα του Guillaume Apollinaire: «Πότε φτάνει μία ατμομηχανή; Όταν τελειώσει κανονικά το δρομολόγιό της και φτάσει στον σταθμό του προορισμού της χωρίς κανείς να ασχοληθεί μαζί της ή όταν εκτροχιασθεί στον δρόμο και μιλούν όλες οι εφημερίδες γι' αυτή;». Μήπως αρκεί να βγεις έξω από τα συνηθισμένα μέτρα, από την αφάνεια για να θεωρηθείς ένας επιτυχημένος;*

**[κα]** Να εντοπίσετε δύο τρόπους πειθούς στην παράγραφο. [ΕΠΑΛ 2016]

*Σε έκθεση της Unicef με θέμα «Ασφάλεια των Παιδιών στον Κυβερνοχώρο» αναφέρεται ενδεικτικά ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 59% των παιδιών από 9-16 ετών έχουν προφίλ κοινωνικής δικτύωσης. Εξάλ-*

λου, σύμφωνα με έρευνα του Εργαστηρίου Ηλεκτρονικού Εμπορίου του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών για το 2012, στην Ελλάδα 3.937.880 είναι χρήστες στο facebook και το 78% του πληθυσμού έχει πρόσβαση στο ίντερνετ.

**[κβ]** Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου ποιον τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας, αναφερόμενος στο απόσπασμα από τον Μικρό Ναυτίλο του Οδυσσέα Ελύτη; Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας χρησιμοποιώντας αυτόν τον τρόπο πειθούς; [Ημερήσια & Εσπερινά Λύκεια (επαναληπτικές) - Ομογενείς 2017]

*Μια μαθητεία στο «ταξιδεύειν» σημαίνει τη δυνατότητα να διπλασιάζεις τον κόσμο: πέρα απ' αυτόν που σε καθηλώνει στις ανάγκες και τους κατανγκασμούς του επιούσιου, διανοίγεται ένας δεύτερος, που μπορεί να φέρει και τη σφραγίδα σου. Μια παρόμοια στάση καταγράφεται με ευστοχία στον Μικρό Ναυτίλο του Οδυσσέα Ελύτη: «Γίνομαι άνεμος για τον χαρταετό και χαρταετός για τον άνεμο, ακόμη κι όταν ουρανός δεν υπάρχει...».*

### ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

**[α]** Να εντοπίσετε τον κυρίαρχο τρόπο πειθούς στην παράγραφο και να αξιολογήσετε την αποτελεσματικότητα της χρήσης του.

*Είναι βέβαιο πως η Μοριακή Βιολογία και η Γενετική έχουν ανοίξει νέους ορίζοντες στη μελέτη και κατανόηση της λειτουργίας του ανθρώπινου οργανισμού. Αυτό το ταξίδι, το οποίο ξεκίνησε πριν από λίγα σχετικά χρόνια στον άγνωστο και μαγευτικό κόσμο των βιολογικών νοημάτων της ζωής, δεν είναι ούτε εύκολο ούτε γρήγορο. Οι ταξιδιώτες πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με υπομονή, με περίσσεια γνώση, με αμφισβήτηση, αλλά προπαντός με ηθική δεοντολογία. Σε κάθε περίπτωση, η Πολιτεία πρέπει να κρίνει και να αξιολογεί τους καρπούς και τις εμπειρίες τέτοιων εγχειρημάτων. Υπάρχουν άραγε γονίδια αθανασίας; Θα διαλευκανθούν πλήρως οι μοριακοί μηχανισμοί που διέπουν τη ζωή και τον θάνατο; Θα αποδεχθεί, ηθικά, η ανθρωπότητα σε μια τέτοια περίπτωση να παρέμβει; Αποτελεί προσωπική εκτίμηση ότι είναι προτιμότερο να στοχεύεται η ανεύρεση τρόπων βελτίωσης της ποιότητας της καθημερινής ζωής παρά τα επικίνδυνα ταξίδια με γνώμονα την ανθρώπινη ματαιοδοξία. Αλλωστε, όπως και ο ποιητής έχει δηλώσει: «ηδονικά παντοτινά ζητάμε, μάταια πάντα».*

**[β]** Ποιος είναι ο κυρίαρχος τρόπος πειθούς στην παράγραφο; Πόσο αποτελεσματική κρίνετε τη χρήση του;

Και όμως την εκτεταμένη ύπαρξη του δουλεμπορίου παιδιών έρχεται να επιβεβαιώσει η είδηση, ότι ένα υπό νιγηριανή σημαία πλοίο με περίπου 250 σκλαβάκια περιπλανάται στις θάλασσες της Δυτικής Αφρικής ψάχνοντας να αγκυροβολήσει σ' ένα ασφαλές σκλαβοπάζαρο, για να ξεπουλήσει ο καπετάνιος την ανθρωπίνηπραμάτεια του. Κατήγγειλε η UNICEF ότι το δουλεμπορικό απέπλευσε πριν από λίγες μέρες από την Γκαμπόν και η κυβέρνηση του Μπανίν με έκκλησή της προς τον ΟΗΕ και τη Δύση ζητάει βοήθεια για να το εντοπίσει. Δύο εβδομάδες περιπλανάται το δουλεμπορικό στις θάλασσες, τα παιδιά-σκλάβοι κινδυνεύουν να πεθάνουν από πείνα και δίψα και η βοήθεια δεν έρχεται. Εάν το πλοίο-φάντασμα μετέφερε «τρομοκράτες» θα έσπευδαν επί τόπου αεροπλανοφόρα, οι κατασκοπευτικοί δορυφόροι θα το είχαν εντοπίσει και ο "εχθρός" θα είχε εξουδετερωθεί μέσα σε λίγες ώρες. Δεν κινδυνεύουν, όμως, τα συμφέροντα των ισχυρών, αλλά η ζωή 250 παιδιών της Αφρικής. Ευτελής η αξία τους, αλλά η παγκόσμια ντροπή και η αναληγσία τεράστια, γι' αυτό και δεν ξεπλένεται με τίποτε.

**[v]** Ποιος είναι κυρίαρχος τρόπος πειθούς στην παράγραφο; Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σας, επελέγη η χρήση της από τον συγγραφέα;

Μέσα της δεκαετίας του '60, κι είχαμε πρωτοβρεθεί, μια μικρή παρέα, στην πανέμορφη Καστοριά. Φυσικά, μια απ' τις πρώτες «επισκέψεις» μας ήταν στα ονομαστά αρχοντικά της. Το πιο μεγάλο ήταν ανοιχτό, κι ο φύλακας μάς οδήγησε στο δεύτερο πάτωμα, να θαυμάσουμε τον μεγάλο «οντά» με τους ζωγραφισμένους τοίχους του, έργο ανώνυμου αλλά έξοχου λαϊκού τεχνίτη. Όταν τελειώσαμε, καθώς κατέβαινα πρώτος, πρόσεξα πως η πόρτα του πρώτου πατώματος ήταν μισάνοιχτη. «Τι είναι εδώ;», ρώτησα τον φύλακα. «Εδώ μένουμε εμείς με τη φαμίλια μου». «Μπορούμε να μπούμε;», ξαναρώτησα, για να δούμε κι άλλα ζωγραφήματα. «Αμέ» έκανε πρόθυμα. Άνοιξα την πόρτα και σταμάτησα. Οι τοίχοι ήταν κάτασπροι. «Αυτό το πάτωμα δεν ήταν ζωγραφισμένο;», είπα απορημένος. «Πώς, πώς!», απάντησε με καμάρι. «Αλλά το ασβεστώσαμε, γιατί παντρεύουμε τη θυγατέρα μας!» Ήταν σίγουρος πως το είχε κάνει «πιο ωραίο» και πιο ταιριαστό με το νυφικό της κανακάρισσάς του... Γιατί θυμήθηκα εκείνο παλιό επεισόδιο; Μα επειδή το ίδιο, πάνω κάτω, έπαθαν τα μάρμαρα του Παρθενώνα, που «φιλοξενούνται» στο Βρετανικό Μουσείο για να γίνουν «πιο ωραία», πιο ελκυστικά για τους τουρίστες.